

HENOKS BOK

Av Tomas Stacewicz

2008, 2025 © Tomas Stacewicz. Alla rättigheter förbehållna.

En av de mer intressanta men samtidigt mest omstridda "apokryfiska" gammaltestamentliga texterna är utan jämförelse *Henoks Bok*, i synnerhet för studenter inom Golden Dawn – inte minst med tanke på dess Henokianska magiska tradition – men även i förhållande till vissa andra aspekter inom Golden Dawn-traditionen som jag inom kort kommer att återkomma till. Det är också intressant att notera att samtidigt som den östliga ortodoxa kyrkan har gjort sitt yttersta för att bevara denna text har den också förkastats av stora delar av den västliga kyrkliga traditionen. Denna ambivalens kring texten är fascinerande i sig och säger en hel del om dess kontroversiella innehåll.

Enligt Thor-Leif Strindberg¹ tillhörde Henoks bok en författarsamling som tillkom under perioden 180–64 f Kr. Han säger att den ursprungligen skrevs "på arameiska – möjligen med undantag för kapitlen 37–71 som kan ha skrivits på hebreiska – och författarna tros ha varit flera chassidiska eller fariseiska judar. Den är således en 'pseudepigraf', dvs. en bok som tillskrivits en annan person (i det här fallet Henok) än den verkliga författaren."

Henoks Bok tar upp frågan om Messias, Gudsriket, änglarna, syndens ursprung, den yttersta domen, uppståndelsen etc., ett faktum som naturligtvis drog till sig uppmärksamheten från den tidiga kristna sekten. Strindberg menar att boken kring Jesu födelse och de följande århundradena av judarna betraktades "som en värdefull skrift. Jesus kände utan tvekan till den. Hans bror Judas citerade ur den i ett brev som den tidigaste Jesustroende församlingen bevarade och som sedermera kom att ingå i Nya testamentet. Detta gav den extra högt anseende, och många kristna betraktade den som en sann redogörelse för händelser i forna tider."

Strindberg hävdar att flera ledande kristna "fram till mitten av 200-talet uttalade sig i positiva ordalag om den. Tatianus (110–172) refererade till Henoks bok, Irenaeus (115–185) gav boken en autenticitet i nivå med den mosaiska litteraturen, och Clemens av Alexandria (150–220) citerade Henoks bok utan att ifrågasätta den. Tertullianus (160–230) påpekade att somliga inte accepterade Henoks bok därför att den inte ingick i den hebreiska kanon (Gamla testamentet) men ansåg själv att författaren var 'den gamle profeten Enok'. Origenes (186–255) och Lactantius (260–330) refererade till Enoks bok, även om den aldrig betraktats som Guds ord."

Men några hundra år in i vår tideräkning föll Henoks Bok till föga hos den judiska befolkningen och blev så småningom svår att komma över. Snart var den blott ett vagt minne i det judiska folkets medvetande. De enda exemplaren som bevarades till eftervärlden var några ofullständiga grekiska och latinska översättningar. Men även inom kristenheten, säger Strindberg, började "man bli mer kritiska mot Henoks bok, och flera inflytelserika teologer slutade att citera den. (De sista kristna författare som refererade till den var kyrkofäderna Syncellus and Cedrenus i början av 800-talet.) Det berodde i hög grad på bokens kontroversiella beskrivningar av de fallna änglarnas natur och agerande - till exempel att de hade samlag med jordiska kvinnor, vilket ansågs både stötande och omöjligt eftersom änglarna inte hade några könsliga attribut."

Detta sista antagande kan synas märkligt eftersom Nefilim-myten är kanonisk och man i Genesis kan läsa om "Guds söner" och "människans döttrar", dvs. sexuella förbindelser mellan änglar och kvinnor.

¹¹ <https://alltombibeln.se>

Vissa kristna församlingar förkastade den enligt Strindberg, medan vissa andra "församlingar – särskilt de som låg geografiskt närmare den ursprungliga församlingen i Jerusalem – satte...desto större värde på Henoks bok. Där utgick man från det faktum att Jesu egen bror och flera andra av de tidiga ledarna inom kyrkan citerade Enoks bok och betraktade den som trovärdig, och den ingick i den gammaltestamentliga kanon, placerad efter Femte Mosebok." Sålunda bevarade de östliga kyrkorna Henoks Bok som en kanonisk skrift vid sidan av de övriga gammaltestamentliga skrifterna, bl.a. inom den etiopisk-ortodoxa kyrkan.

I Europa trodde man emellertid att Henoks bok var försvunnen för all framtid. Det enda man hade att tillgå var de ovan nämnda ofullständiga översättningarna till grekiskan och latin. När man enligt Strindberg upptäckte att boken hade "bevarats av den kristna kyrkan i öst, ledde [detta] till att den berömde skotske upptäcktsresanden James Bruce reste till Etiopien, som då hette Abessinien. Där köpte han år 1768 tre exemplar av Henoks bok på det klassiska etiopiska litteraturspråket geez."

När Bruce, enligt Strindberg, några år senare "återvände till Europa kunde han överlämna ett 'mycket vackert och praktfullt exemplar i stort kvartoformat' av Henoks bok till biblioteket i Paris. Ett annat exemplar skänkte han genom biskopen av Carlisle, dr Douglass, till Oxforduniversitetets bibliotek. År 1821 publicerades den första engelska översättningen av ärkebiskop Richard Laurence som varit professor i hebreiska vid Oxforduniversitetet. Den berömda R H Charles-utgåvan publicerades 1912."

Sedan dess har man enligt Strindberg funnit "flera delar av den grekiska texten, bland annat ett stort grekiskt fragment, som omfattade kapitlen 1–32, i Akhmîn i Egypt[en]. Men den ursprungliga arameiska versionen var försvunnen till år 1948 då man utforskade grotta nummer fyra i Qumran vid Döda havet och hittade sju ofullständiga kopior av boken på arameiska."

Henoks Bok kan i sin helhet läsas i en svensk översättning från 1901 på Internet Archive: <https://web.archive.org/web/20181006021949/http://enoksbok.se/>. Jag vill dock passa på att citera följande avsnitt som behandlar "människosonen", dvs. Messias – Kristus – i syfte att föra över uppmärksamheten på ett märkligt "sammanträffande" mellan Henoks Bok och Golden Dawn:

46 Kapitlet

Och där såg jag en, som hade ett dagarnas hufvud, hvitt som ull, och hos honom var en annan, hvars anlete var såsom en människas, och ljufligt var det och likt de heliga änglarnas.

2. Och jag frågade en af änglarna, hvilken gick med mig och visade mig alla de förborgade tingen, om den Människosonen, hvem han var och hvadan han kommit och hvarför han gick med dagarnas Hufvud.

3. Och han svarade mig och sade: Detta är Människosonen, som äger rättfärdigheten och hos hvilken rättvisan bor och som uppenbarar alla det förborgades skatter, emedan andarnas Herre har utvalt honom, och hvars del inför andarnas Herre har öfverträffat allting genom hans rättfärdighet i evighet.

4. Och denne Människoson, som du har sett, skall uppjaga konungarna och de mäktiga från deras läger och de väldiga från deras troner och lösa de väldigas tyglar och krossa syndarnas tänder.

5. Och han skall störta konungarna från deras troner och drifva dem ut ur deras riken, emedan de icke prisa och lofva honom och icke heller med tacksägelse erkänna af hvem riket blifvit dem förlänadt.

6. Och de väldigas ansikte skall han förskjuta, och blygselns rodnad skall betäcka det, mörker skall vara deras boning och maskar deras läger, och de skola icke hafva något hopp att få uppstå från sina läger, emedan de icke lofprisa andarnas Herres namn.

7. Och det är de som mästra himmelens stjärnor och lyfta sina händer mot den Högste och förtrampa jorden och bo på henne, och deras gärningar äro idel orättfärdighet och uppenbara orättvisa, och deras makt är grundad på deras rikedom, och de tro på de gudar, som äro deras egna händers verk, och de hafva förnekat andarnas Herres namn.

8. Och de varda utdrifna ur hans församlings och de troendes hyddor, ur deras som blifvit vägda i andarnas Herres namn.

47 Kapitlet

Och i de dagarna stiga de rättfärdigas bön och deras blod från jorden upp inför andarnas Herre.

2. I de dagarna skola de heliga, som bo ofvan i himlarna, samfäldt, åkalla och bedja och prisa och tacka och lofva andarnas Herres namn för de rättfärdigas blods skull, som blef utgjutet, och för de rättfärdigas bön, att den icke måtte vara fåfång inför andarnas Herre och att domen måtte verkställas och de ej evigt nödgas vänta.

3. Och då såg jag dagarnas Hufvud, när han satte sig på sin härlighets tron och de lefvandes böcker vordo uppslagna inför honom, och all hans här, som är ofvan i himlarna och omkring honom, stod inför honom.

4. Och de heligas hjärtan blefvo fulla af fröjd öfver att rättfärdighetens tal var fyllt och de rättfärdigas bön hörd och deras blod försonadt inför andarnas Herre.

48 Kapitlet

Och på den orten såg jag en rättfärdighetens källa, som var outtömlig och omgifven af flera vishetens brunnar, och alla törstande drucko därur och blevo uppfyllda med visdom och hade sin boning hos de rättfärdiga och heliga och utvalda.

2. Och på den tiden vardt Människosonen nämnd hos andarnas Herre och hans namn inför dagarnas Hufvud.
3. Och innan solen och stjärnbilderna voro skapade, innan himmelens ljus voro danade, vardt hans namn nämndt inför andarnas Herre.
4. Han skall vara en staf för de rättfärdiga och heliga, att de må stödja sig därpå och icke falla, och han skall vara folkens ljus och de i hjärtat bedrövades hopp.
5. Alla som bo på jorden skola nedfalla inför honom och tillbedja honom och lofva och prisa och lofsjunga andarnas Herres namn.
6. Och därför vardt han utvald och förborgad inför honom, innan världen skapades, och i evighet skall han vara inför honom.
7. Och andarnas Herres vishet har uppenbarat honom för de heliga och rättfärdiga, ty han bevarar de rättfärdigas del, emedan de hafva hatat och försmått denna orättfärdighetens värld och hatat alla dess verk och vägar, i andarnas Herres namn, ty i hans namn varda de frälsta, och han blir deras lifs hämnare.
8. Och i de dagarna skola jordens konungar och de väldiga, som besitta fästet, slå ned blicken för sina händers verk, ty på sin ängslans och nöds dag skola de icke rädda sina själar.
9. Och jag skall öfverantvarda dem i mina utvaldas händer. Liksom halm i eld skola de brinna inför de rättfärdigas ansikte, och liksom bly i vatten skola de nedsjunka inför de heligas anlete, och intet spår skola de lämna efter sig.
10. Och på deras bedröfvelses dag skall det blifva frid på jorden. Inför honom skola de falla och icke åter uppstå, och ingen skall taga dem i sina händer och upplyfta dem, ty de hafva förnekat andarnas Herre och hans Smorde. Prisadt vare andarnes Herres namn.

49 Kapitlet

Vishetens ande är utgjuten såsom vatten, och härligheten upphör icke inför honom från evighet till evighet.

2. Ty han är mäktig i alla rättfärdighetens hemligheter, och orättvisan skall försvinna likt en skugga och ej längre äga bestånd emedan den Utvalde är uppstånden inför andarnas Herre och hans härlighet varar från evighet till evighet och hans makt från släkte till släkte.
3. I honom bor vishetens ande och dens ande, som gifver förstånd, och kunskapens och kraftens ande, och deras ande, som äro afsomnade i rättfärdighet.
4. Och han skall döma det förborgade, och ingen skall kunna föra fåfängt tal inför honom, ty han är utvald inför andarnas Herre efter hans välbehag.

När jag första gången läste igenom detta citat från Henoks Bok upptäckte jag att en av de böner som utgör Golden Dawns *corpus* delvis var hämtat från denna text. Detta gör naturligtvis Henoks bok extra intressant. Texten jag refererar till är i sin ursprungliga engelska form enligt följande:

And unto thee, sole wise, sole might, and sole Eternal One, be praise and glory forever, who hath permitted me, who now standeth humbly before thee, to enter thus far into the sanctuary of thy mysteries. Not unto me but unto thy Name be the glory. Let the influence of thy divine ones descend upon my head and teach me the value of self-sacrifice so that I shrink not in the hour of trial, but that thus my name may be written on high and my genius stand in the presence of the Holy Ones, in that hour when the Son of Man is invoked before the Lord of Spirits and his name in the presence of the Ancient of Days.

Denna bön är i sin tur hämtad från Adeptus Minor 5° = 6° Gradens ritual. Den bär en karaktär som påminner en hel del om Henoks Bok, även om inte hela bönen kan återfinnas där. Vissa föreställningar och benämningar finns där dock, såsom "Son of Man" (Människosonen), "Lord of Spirits" (Andarnas Herre) och "Ancient of Days" (Den Gamle). I Henoks Bok omtalas ehuru i stället *Head of Days* (Dagarnas Hufvud) men jag är övertygad om att "Head of Days" (Dagarnas Huvud) är synonymt med det mer vanliga bibliska begreppet "Ancient of Days" (Den Gamle). Detta är den högste Guden, *Aatik Yomin*, Makroprosopus (Det Stora Anletet), Fadern. Människosonen är *Zauir Anpin* eller Det Mindre Anletet, Mikroprosopus, Sonen. Referensen till "huvud" i *Head of Days* är en klar hänvisning till *Aatik Yomin*, eller Det Stora Anletet. Den svenska bibliska översättningen av "Ancient of Days" döljer dock denna korrelation med *Dagarnas Hufvud*. "Dagarnas Gamle" skulle vara en bättre översättning vilket mer adekvat skulle sammanbinda dessa två begrepp med varandra kring Det Stora Anletet.

Den mening från Henoks Bok som mest överensstämmer Golden Dawn-bönen är dock:

Och på den tiden vardt Människosonen nämnd hos andarnas Herre och hans namn inför dagarnas Hufvud.

Denna motsvarar i synnerhet den sista strofen i bönen, vilket till svenskan kan översättas till:

Vid den timma då Människosonen är åkallad inför Andarnas Herre, och hans Namn inför Dagarnas Gamle.

Denna överensstämmelse är naturligtvis inget sammanträffande. Tvärtom bevisar detta dels hur väl bevandrade med både kanonisk och apokryfisk skrift som Golden Dawn-traditionens skapare var och dels hur Golden Dawn i sig utgör en del av den judisk-kristna traditionen. Att dessa referenser till *Människosonen* utgör en del av Adeptus Minor 5° = 6° Graden är inte heller detta någon slump.

Jag vill även avslutningsvis föra uppmärksamheten till det 20:e Kapitlet i Henoks Bok som beskriver vissa ärkeänglar i följande ordalag:

Och detta är namnen på de heliga vakande änglarna.

2. Uriel, åskans och jordbäfningens ängel;

3. Rafael, Människoandarnas ängel;
4. Raguel, som verkställer hämnden på världen och ljusen;
5. Mikael, som är satt öfver den bästa delen af människorna, nämligen folket [Israel];
6. Sarakael, som vakar öfver de människobarns andar, som förleda andarna till synd;
7. Gabriel, som är satt öfver ormarna och paradiset och keruberna.

Denna referens till väderstreckens och Elementens Ärkeänglar inom Golden Dawn-traditionen – Rafael och öster (Luft), Mikael och söder (Eld), Gabriel och väster (Vatten), samt Uriel och norr (Jord) – är mycket intressant och bekräftar i stort sett de attribut som ges inom Golden Dawn. Liksom i Pentagramritualen ses de fyra Ärkeänglarna vara väktare av väderstrecken och över Elementen.

Uriel såsom jordbävningens ängel är samstämmigt med dennes attribut såsom Jordens Ärkeängel. Rafael beskrivs såsom ”människoandens” ängel, vilket är i överensstämmelse med den kerubiska symbolen för Luftelementet – människan. Gabriel såsom satt över ormarna ger en hänsyftning till Vattnelementet, ty såsom Scorpio är den kerubiske symbolen för Vatten och där har tre former – skorpionen, ormen och örnen (vilket grafiskt representerar evolutionen och sublimeringen av Scorpions sexualkraft). Att Gabriel även är satt över Keruberna korresponderar väl med Gabriels allotering till Yesod på Livets Träd, vars änglakör är *Kerubim*.

Fines.